

3 1761 07009634 2

ВЫДАВНИЦТВО ТОВАРИСТВА
»ПРОСВѢТА« В УЖГОРОДЪ.

Ч. 12.

75/3

„ЗА ГОТАР“

Оповѣданя из сѣльскаго житя

НАПИСАЛА

ОЛЬГА КОБЫЛЯНСКА

Цѣна 2.— Кч.

I 9 2 2

ПЕЧАТНЯ „ПОЛИТИКА“ В ПРАЗЪ.

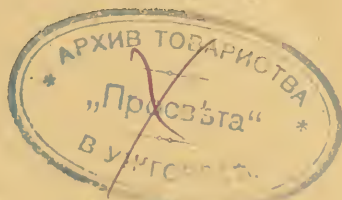
PG
3948
K55Z24
1922
с. 1
ROBARTS

0210

Выдавництво Товариства „ПРОСВѢТА“
ч. 12. в Ужгородѣ. ч. 12.

8-3

K-55

„ЗА ГОТАР“

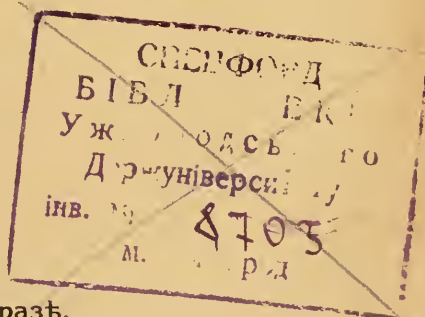
Оповѣданя из сельского жия.

Написала

Ольга Кобылянска.

Цѣна 2 Кч.

Печатня „Политика“ в Празѣ.
1922.

Gift from the library of
Dar z biblioteki
PAUL ROBERT MAGOCSI

Зима.

Старенькій пан-отець села Д. повольным, утомленим кроком и з натугою прямував сільською дорогою під лїс. Дорога трудна: снїгом завїяна. Он остатними днями падав и падав, неначе сыпаний невидимою рукою и нарїс високою бїлою верствою. Куды не глянути — царство его. За дрїбними сїльськими хатами знималися бїлї могили, наметенї вїтром и ночами блестїли проти мїсяця холодним кришталевым блыском.

Мороз тиснув и пїк, и хиба що хто мушїв — виходив из хаты.

А старенькій пан-отець мушїв.

Двое газдїв, один молодий, а другий старий, вступили до его хаты и поставили питаня: „Що з чужим робити, що не знати звїдки навїявся, убогий подорожний якийсь, и лежить на-пїв мертвий на лїсовїй дорозї недалеко хаты чорної Магдалены? ... Слабїсть збила его з нїг, бо видно, що розболїлий, повалився серед пустої дороги; як раз за селом, під лїсом.

Тому треба було пїйти и поглянути на нещасного. Може покажуть слїды якї, звїдки он, а може еще и заговорить... Може зможе еще пїднятися и далї пїйти; такий чужинець, що не знати звїдки, и що лише клопїт для села: загине — то й ховай даром, трудись за Бог зна якї грїхи... Он не любив даром трудитися: Старый вже був, а що найважнїйше — який хосен єму з того... А то акурат...

— Ех, що за дорога, що за дорога! се кара божа спадає на нас, кара божа! — бурмотїв, засапуючись и опираючи ся важко на грубу, ковану палицю. Бїла довга борода аж штивнїла на морозї.

— Таже дав Бог святий снїг, а як-же, — вїдкавав молодшїй, — а може оно й добром вийде весною землї?

— А — „добром“ дурню! грїшите та пете, та крадете, та рабуєте, свїдчите фальшиво один на другого; на боже не даєте — и *добром* має ставати стужа та фортуна? Не плївбы ты дурницї!

Молодый замовк.

Он засунув одну руку в рукав другої, зїгнувшись, опустив голову в низ, и старався опертисся остроуму, пекучому вїтрови, що так и палив облича. Не мав он охоты говорити: по правдї сказавши — боявся пан-отця.

Його товариш — старий балакун, сѣльскій вартѣвник — поглянув боком на пан-отця одѣзвався:

— Що мы мали робити, пан-отчику? Двѣрника не було в дома, щоб у него порадитись, выѣхав у мѣсто, а що до вас нам найблизше, то й поступили до вас за доброю порадою. Се не наш чоловѣк, пан-отчику, се чужій. Нѣяк першого лѣпшого чужого, та ще и в хворотѣ, в хату затягати. Бѣду може затягнути. Мы йшли оба до лѣса, я тай отсей... и видимо недалеко саду чорноѣ Магдалены... саме близько готаря лежить чоловѣк. Приступаємо... дивимося... се не з нашого села.

— И не з сусѣднього! — закинув молодый.

— И не з сусѣднього! — повторив старий. Вмѣсто кучмы в него капелюх на головѣ соломяный, а вмѣсто сердака або кожуха — полотнянка.

— З Галѣцїѣ! — закинув, як перше, сухо молодый.

— Таки так, кажу.

— Може, замерз! — каже отсей. Або заслаб кажу я — тай и гримнув.

— Або упився, або упився! — кликнув роздразненым голосом пан-отець, опинившись, щоб одотхнути, бо якраз знималася дорога горбом мѣж полями.

Оба селяне розсмѣялися.

— Може хотѣв загрѣтися! — закинув старшій, тай збѣгла горѣвка в ноги и звалила.

По хвили довшого мовчання поспытав пан-отець:

— А далеко ще там до нього?

— Та нѣбы не далеко. Недалеко Магдалениноѣ хаты, коло еѣ городця, недалеко готаря...

— Котроѣ Магдалены?

— Та-же чорноѣ, пан-отчику, чорноѣ...

— Ага... ага!!... — одозвався пан-отець протяжно, — чорноѣ... — и замовк.

Аж надто добре ѣн еѣ знав. Тринацять разѣв вступав в еѣ хату. *Тринацятѣро* дѣтей поховала она, та Магдалена.

— Она вже теперъ за себе и за свого чоловѣка гарує, бо йому и ноги и руки гетъ покривило, — почав оповѣдати старый вартѣвник.

— Од чого покривило? — спытав пан-отець.

— Або може знати... Кудись ходив на роботу, и одколи вернув — два роки буде тому на Миколая, то все лежить, тай лежить... и руки и ноги йому покривило. Має она добру партику на сѣм свѣтѣ. — Не дай, Боже, нѣкому таке. Ще и дѣти вмирають. Отсе остатне що ще держитись еѣ — тай то вже так якбы не еѣ вже було. Лише очима свѣтитъ. Худе... жовте, и день и нѣч кахукає тай кахукає. — Бѣда!

— Ов!... кликнув пан-отець — и знов на хвилину пристанув. Потѣм додав, одотхнувши:—до неѣ ще далеко. Десь забудувалися од села, як од ворогѣв.—То... кажеш... єѣ мала слабує?

— Слабує. Вже що она не робить, — куды й неходить по лѣки, а дитина все не така, як другѣ дѣти. До святого Ивана чудотворного Сучавського на прощу водила. Мабуть не виросте ѣй й отся дитина.

— Та коли так, то певне що не виросте. — Але она чемна жѣнка: на боже не забуває. Дає на службы... и добра робѣтниця. Коли не пѣшлем по неѣ — она зразу з'явиться. На все має час.

— Чемна жѣнка, що правда, — притакнули чоловѣки, — лиш то одно, що щастя не має. Дѣти повыростають, из найгѣршоѣ бѣды повыдовбуются, а потѣм акурат якбы хто свиснув на них — они ѣдуть. Она вже така збѣджена з гризоты и выдаткѣв, що чимраз то бѣльше чорнѣє. Не дурно й прозвали єѣ чорною. — Лиш хрестить тай хоронить, хрестить тай хоронить. — Не знаю, як єѣ земля носити; яка у неѣ душа з жалю. А пальцѣ єѣ так само покривило, як чоловѣкови, лише ѣй з роботы. Смерть и слабѣсть у хатѣ все повыжирали. Якбы не та дитина, що свѣтити у хатѣ очима, она пѣшлабы сама в землю, а так дитина, тай робота — держить єѣ при собѣ. Така єѣ вже партика на сѣм свѣтѣ.

— Але бо й партика! аж заспѣвав молодой товариш. И знов хвиля мовчанки пѣдчас якоѣ чулося лише сапанє пан-отця и стуканє кованоѣ палицѣ по замерзлѣй дорозѣ.

— Що то у декого змалку нема долѣ, як от хочбы й у Магдалены! — потягнув знов на свое старый. А дивѣть, сиротою лишилося: в наймы пѣшло, як лиш лазити почало. А одтак як оддалася, запосѣлася смерть на дѣти, потѣм чоловѣкови руки и ноги покривило, тай не знати чому? Чому оно так? Бѣдна — тай годѣ. А кажутъ: дѣти у неѣ такѣ розумнѣ, як старѣ. Все, каже, „знають“.

— Бо вмирати мають! — закинув молодой сухо. — Спытайте у якоѣ жѣнки, у котроѣ померла дѣтина, — яка она була за житя? И послушайте, що вам розкаже. Таке й таке було — и се знало и *то* знало, и *то* видѣло и *то* чуло... а наш чоловѣк и постарѣється и змарнується, а такого всього таки не знає.

— Сила, Божа! — одповѣв побожно вартѣвник.

— Ану — но, ще не видко Магдалиноѣ хаты? — кликнув нараз позад бесѣднуючих пан-отець, якого почала мандрѣвка нетерпеливити.

— Видко, вже видко!! — поспѣшили сповѣстити газды. И справдѣ, з пѣд лѣса, мов грибок, показала ся соломяна, почасті снѣгом перевалена стрѣха малоѣ хатины.

— Ну прецѣнь добилися!!

— Хата Магдалены дивиться лицем у лѣс — сказав молодшій.

— Бо люта, що за плечима чигає вже чуже село, — одповѣв старшій. За єѣ-же городцем уже готар. Отсе простягається сусѣдня толока. — Єѣ хата саме на роздорожѣ стоить. Слухає, як вовки лѣсом выють и фортунa ночью гуляє. Абы вы знали — додав объясняючи — що тому в неѣ й стѣлько недолѣ. Се, кажуть, щастя обнимає того, хто на готари сидить. Оно тягнеться або в одну сторону, або в другу, а хто на готари стає, тому нѣчого дѣстається. Але, дивѣться, вже видко бѣдолаху, що лежить. Слава Богу на мѣсце добилися, а тоб то пан-отець далѣ йти не захотѣли...

Станули на мѣсци.

В округ тишина и лиш гудѣня лѣсом... Темный великан дише ледовым холодом и стоить як мур неповорушно. Попри нього бѣжить вузьенька сѣльска дорога, а край дороги „лицем звернена до нього“ хата Магдалены. За хатою мизерный садок, що опирається о толоку вже чужого села.

Але в тѣй хвилѣ хата „Магдалены“ нѣкого не займає. Она од трѣох мандрѣвникѣв еще добрых двѣста крокѣв оддалена.

Вся увага людей звернена на чужинця, що лежить у бѣлѣй полотнянцѣ край дѣроги пѣд лѣсом и не ворухається... Лице у нього з болю выкривлене, жовте, нѣбы задеревѣло. Пальцѣ стисненѣ.

Сумный вид.

— Господи Исусе Христе! — кликнув молодшій, перекрестившись.

— Йому вже душа на плечах! — сказав другій.

— Ану мой, потермоси, абы знати чи живый чи нѣ... — розказав нетерпеливо пан-отець.

Он, зобачивши чужинця, все зрозумѣв: убогій селянин мандрѣвник занедужав у дорозѣ и якраз тут повалился. Мизерна одѣж, з'ужита торбина при боцѣ, хуре як вѣск лице роз'яснило йому все.

— Рушається?

Несмѣливою рукою обмацовав старшій газда чужинця, и доглянув: „живый“! — кликнув — рушається.

Хвилина напруженого мовчаня.

Пан-отець задумався, а чоловічки мовчали. Оглядали цікавим оком нещасного, який лежав и ледвы чутно стогнав. Незвичайно було.

Звѣдки йшов?... Хто ѓн?... Анѣ старый ѓн, анѣ молодый... з роботи може якоѣ вертав. Руки в нього дьохтем помазанѣ, неначе дьохтем гандлював. От що нещасного в дорозѣ постигло. Нараз постукав пан-отець нетерпеливо палицею не промовивши нѣ словечка. Газды поглянули на нього, а вѣдтак старшій знов зогнувся.

— Живый ѓн, живый, пан-отчику — впевнив як передше. Але до смерти йому вже не далеко. Губы посинѣли... Що тут робити?

— Що робити?

— Свѣчку принести, абы без свѣчки не вмер! — додав поважно молодшій.

— Дурню! — залааяв пан-отець. Потѣм викривив старечѣ уста погѣрдливо.

— Плентаються кудысь! — процѣдив, — блудять свѣтом, марнуються а на останку спадають тягарем на других. — *Хто возьме його на себе?* Хто справить похорон? Хто понесе всѣ видатки? Чоловічки витрѣщилися з переляком на нього и змовкли.

Очи пан-отця засіяли недобрым блеском; бѣла довга борода його задрожала... Он нагнув плечи ще бѣльше, як звичайно, и, пѣднявши руку високо в гору, указав довгою палицею на пусту завѣяну толоку сусѣдного села.

— *За готар* — прошептав зимным хитростею переповненым голосом. *Затягнѣть його за готар...* Сусѣдне село нехай собѣ з ним голову бѣ... — И одвернувшись роздраженым рухом од усѣх, потюпав квапною ходою бѣлою дорогою назад.

Люде остановились.

Не промовивши нѣ словечка, стояли добру хвилину з нерѣшучим видом; одтак схаменувся старшій:

— Понесем? — спытав.

— Нѣ! — одповѣв молодшій; не на моѣй землі лежить.

— И на моѣй нѣ — раз; а по друге — хто його знає, що ты за один?...

* * *

О тѣй самѣй порѣ чорна Магдалена сидить у своѣй хатинѣ и пряде. Од часу до часу спиняється великій журливый погляд на тринадцятилѣтнѣй дитинѣ, що лиш у сорочинѣ... сидигь на печи, дре пѣря и перериває глибоку тишину довгим кашлем. Чоловѣк на постели, звернений лицем до стѣны, лежить мовчки.

Од довшого часу вые собака в будѣ коло малоѣ стайнѣ, де знаходиться их одиноке богатство, корова, — и не може успокоитися.

— Вые якбы вовкѣв зачула... — обозвався немощный з постелѣ, перериваючи глибоку тишину, и з голосом, неначе присутнѣ мали те саме на душѣ, що ѓн.

— Иди, жѣнко, глянь, як держить она голову. Коли в гору, то перед вовками, що десь их зачуває, а коли в дѣл то — смерть.

Жѣнка поглянула на нього, вѣдтак повела очима на дитину. — Она не сподѣвається смерти. Хоч дитина в неѣ хвора, хоч день и нѣчь кахукає, а она смерти не сподѣвається. Господи Иусе Христе, якбы оно ѣм згнуло!

Она поставила роботу на бѣк и встала. Высока, чорна, худа постать була покѣрно склонена, неначе одчувала на собѣ якѣсь провини цѣлого ряду поколѣнь и просила прощенья. Прекрасна она була колись.

Колись єѣ чорне як шовк волося листѣлося по молодых плечах и грудях; смагляве лагѣдне лице оддавало молодостю, а очи — чудовѣ, прекраснѣ тѣ чорнѣ зорѣ — горѣли огнем силы и надѣѣ. Теперь також горѣли они, але огнем невгасаючого жалю.

— Мамцю, и я пѣйду з вами на двѣр! — кликнуло дѣвчатко живо з печи. Оно пѣдвело головку и засвѣтило очима на матѣр, тыми самыми чорными зѣрками, що горѣли и з лица єѣ матери.

— Чого, донцю? — спытала лагоднѣ мати. Нема чого. Бачиш, яка студѣнь. Вѣтер стисне тобѣ груди и станеш гѣрше кашляти. — Сама пѣйду. Менѣ треба ще и по сѣль у село забѣгти. Нема соли и свѣтла. Ты сиди тай пильнуй тата и хату. Я пѣйду сама тай зараз верну; слухай, донцю...

Она закинула довгѣй чорный сердак на плечи и обвивши стараннѣйше бѣлым ручником голову и темне облича, — выйшла з хаты.

Бѣля стайнѣ заглянула за собакою, що на єѣ вид успокоилася; вѣдтак подалася на лѣсну дорогу в село. Ледво що одбѣгла кѣлька сот крокѣв од хаты, як уже и опинилася: наступила на нещасного чужинця, и з остраху аж у голос закричала. Але тут же опинилася. Один погляд на одѣж його и схудѣле пожовкле облича — и, неначе недавно пан-отець, угадала она теперь положенья чужинця.

Рѣжнѣ думки заграли рѣем в сѣ головѣ. Хто ѓн? Вѣдки ишов? Що йому було? З голоду упав? Зслаб? — А потѣм: неживый? Цѣлком неживый.

А вѣдтак заволѣло нею одно почутя, що наплило могучою филюю на сѣ душу и наказувало лиш одно: до

хаты забрати нещасного. Як найскорше до хаты. Про дальше она не думала. Збгнулася низко над ним, впиваючися в нього своїми великими зжуреними очима, здержуючи при том оддых. Не мѳг еще бути мертвий... Господь великій.

Вѳдтак скривив гѳркій усмѳх еѳ уста. Йому в грудях клекотало, як у котлѳ.

Оглянулася з розпукою округ себе. Не з'явиться яка людська душа, щоб прибула ѳй сюды на помѳч?... Хотѳла його до своѳ хаты затягнути; як найскорше. Вже вечер зближався, мороз тиснув, а ѳн уже гасне... вже деревѳе...

Нѳчого не побачила. В округи тишина, тут лѳс, темный, понурый, а там завѳянѳ поля и толока... о Господи, ратуй!!

— Вуйку... татку... заблагала з неописаною щиростю в голосѳ — здоймѳться. Я вас хочу до хаты забрати. До теплоѳ хаты, татку, и теплоѳ стравѳ подам. Лише трошечки... трошечки здоймѳться... здоймѳться, татку!!

Она старалася пѳднести хворого и нести сама, але не здолала. Он тяжкою колодою важить в еѳ руках и мов до мѳсця приковував.

Знов оглянулася она.

Великѳ еѳ чорнѳ очи впили ся далеко в сѳльску дорогу и блатали розпучливо: спѳшѳть на помѳч люде! — нещасный гине, приходѳть ратувати. Приходѳть, бѳйтеся Бога! Лише одробина ще якоѳ иншоѳ силы — и она затягне його в хату.

Она взялабы з заду за плечи пѳд рамена, а хто небудь иншій за ноги и затаскалибы в хату. Лише одробина! Он оджие..., заговорить и всѳо буде добре... Спѳшѳть, приходѳть, люде добрѳ!... И знов оглянулася, и знов: хорого волѳкти по зѳмлѳ, що вже й так зо свѳтом прощався — годѳ. Грѳх! Доволѳ горя, що чужинцем гинув на дорозѳ, мов звѳрюка...

Нараз заворушилося щось недалеко еѳ хаты бѳле на снѳгу. Заворушилося, вѳдтак збѳльшилося и метнулося прямѳсько до неѳ. Розпростерло рученята мов у полетѳ — гнало якраз проти неѳ. Мамцю... мамцю!... я за вами! Она зойкнула, — еѳ дитина, мов той ангел, так злетѳла. А потѳм из наглого переляку аж задеревѳла... Дитина в сорочинцѳ и лиш хустку закинуло на голову. Она же в неѳ од инока...

— Бѳжи назад у хату и загорнись! — скричала.

Але мале не слухало. Бѳгло прямо до неѳ и вже опинилося бѳля неѳ...

З дитиною потаскала хворого в хату и на своїй постелѣ уложила.

* * *

Три дни пѳзнѣйше йшла з ранка горстка людей з сусѣдного села далекою пустою толокою на ярмарок.

— Тай так... — сказав один чоловѣк, коли зблизилися вже до готаря, недалеко хаты Магдалены. У Магдалены був знов похорон.

— Що вы кажете, бадѣко?*) похорон? — кликнула одна жѣнка. — Дитину поховала?

— Нѣ, теперь не дитину.

— А хибаж чоловѣка?

— Чоловѣка.

— Господи Ісусе Христе, вже й чоловѣка?

— Та де вже *чоловѣка*!! — она *чужого* спрятала.

Вы не чули?

— Та де вже чула? Що чула?... Що там, бадѣко?

— Е!! — аж заспѣвав чоловѣк и засунув шапку на бѳк. То бануйте якбы були чули, то булибы забѣгли до Магдалены на поминки, а так утратили. А поминки були у неѣ не аби якѣ. Так красно поховала бѣдного... та такѣ поминки справила — що ей де! Нѣчого не жалувала.

— Та якого чужого?... Що за чужого?... кажѣть, бадѣко, та же я, дивѣть, нѣчого не чула...

— Ну, коли не чули, то й ваша шкода, — була спокѳйна одповѣдь. — Выбѣгла она з хаты, абы — кажуть — поглянути, чи собака, що заєдно выла коло хаты, держала голову в дѳл, чи в гору. А собака, як побачила еѣ, забѣгла в буду. Так якбы не хотѣла, абы газдыня бачила, що она заповѣдає еѣ хатѣ похорон. Вѳдтак подалася она еше в село, абы внести свѣтла и солы в хату, бо акурат выйшло и свѣтло и сѳль, тай надибала таки недалеко своеѣ хаты на дорозѣ якогось чужого розболѣлого чоловѣка, що вже геть мав душу свою на одходѣ. Тай забрала нуждаря до себе в хату. Доглядала його — кажуть — як рѳдного тата свого. Доглядала, огрѣвала, годувала, — а ѳн до неѣ анѣ слова. Лиш стогнав тай стогнав. А вѳдтак як попав третьѳх ночи в сон... од опѳвночи кажуть, — то вже й не пробудився бѳльше. Переѣхав на тамтой свѣт.

— Ей Боже!...

— Тай так.

— И не сказав, як называется?

— Нѣ.

— Анѣ звѳдки йшов?

*) батько.

— Нѣ.

— Анѣ куди йшов?

— Нѣчого не казав. Як на помацки умер. И слѣду одного, словечком одним по собѣ не лишив. Гадайте раз! Жѣнка аж заспѣвала з зачудованя. Вѣдтак зотхнула и перехрестилася. Аж страшно мати такого чоловѣка в хатѣ! — додала заляканим голосом. Най Господь Бог боронить. Я умерлаб зо страху. — Хто знає що се за один був? Що в нього на душѣ було? По людях рѣжне ходитъ, и добре и лихе. Нѣ — додала она живо.

— Я булабы таки и в хату не брала. Деж уже так — чужого! з дороги. Раз що з дороги!...

— Ну, — одповѣв чоловѣк, — а она, дивѣть, узяла, справила йому похорон, тай справила йому поминки..., тай на службу за чужу душу дала, тай и попа сама заплатила. Яка бѣдна — а заплатила. Остатній коцик, кажуть, до жида однесла, и пан-отцеви за похорон заплатила! — Кажуть, теперъ по тѣм похоронѣ в єѣ хатѣ, мѣв в улию, порожно стало. В неѣ не було и так богато, а теперъ що й було — пошло за умерцем...

— Боже!!...

Мовчанка.

Коли вечером вертали — зустрінула их недалеко хаты чорноѣ Магдалены одна жѣнка и сама задержала.

— Люде добрѣ! — сказала, — хоч вы незнайомѣ, а не минайте, не помолившись, Магдалениноѣ хаты. Идѣть, вступѣть до неѣ, тай зговорѣть *отчешом* за душу помершу. Магдаленина Настунька вже покѣйна. В саме полудне сьогодня перенеслася... Люди поставали нѣбы скаменѣлѣ.

— Що вы кажете, жѣнко?

— Сьогодня в полудне. Ще оногдѣ... таки за раз по похоронѣ кинуло єѣ в горячку, а одтак мучило, мучило, аж Бог святой не змилювався над нею.

Люде забѣдкалися, а одна жѣнка аж руки заломила.

— Най Бог боронить. Се вже остатне в неѣ було.

Якбы вы були видѣли, як та жѣнка заводила, що та жѣнка доказувала! — Вы бы... оповѣдачка перервала и сплакала. — Як кров червона — такій був у неѣ жаль. Дурѣла — головою до стѣны била, кричала. Чоловѣкови не то що, а волося дубом на головѣ ставало. — А єѣ чоловѣк поволѣкся мовчки до стайнѣ и доси там лежить. — Адже теперъ уже всьому конець... Так закончила жѣнка свою оповѣстку и побѣгла квапно дальше.

Ярмарковѣ занѣмѣли.

Ишли они не промовляючи нѣ одним словом одно до другого. В хату Магдалены не вступали. В них неначе од-

вагу одобрало. Одно по другом мѣряло хату и малѣ, свѣтлом переповненѣ, оконця, боязко цѣкавым оком, и пѣшли далѣ.

— Завтра пѣйду! — подумало кожде з окрема. Аж по довгѣй, тяжкѣй хвилѣ мовчаня, одозвався один. Се був найстаршій з гурту и бѣлоголовый.

— Я вам кажу, люде, що отсе з Магдаленою щось э — сказав ђн. Я еѣ не од сьогондя знаю, а з малку знаю. Я вам кажу, она кровавиться *за грѣхи*. И не думайте, що за свои грѣхи. Анѣ не гадайте, що за грѣхи тата або мамы. Нѣ. Так як оно в неѣ показується, то оно волѣчется вже од вѣков давных, яких анѣ мы, анѣ она не памятає. За *грѣхи других*. Тай знайте: она вже з малку волѣче той тягар. А з малку тому, що од мамы перебрала. Мама не була ту-тейша, и як куря, таке мале покинула.

Слухачѣ зотхнули не промовивши нѣ слова.

— И все так виходить — толкував бѣлоголовый далѣ, що в неѣ все инакше, як у других. А дивѣть! Навѣть десь хату поставила пѣд лѣсом, окремо од людеѣ, якбы до нашего гурту не належала. Сама на готари. А чоловѣкови бѣдному, що за нею взявся, — а ђн добрый чоловѣк и розумный, — знаєте, що на старѣсть из руками и ногами зайшло. Покривило. Тай навѣть — дивѣть — таке, як отся бѣда з чужим, ей у пайку припало. — Як раз коло еѣ хаты мусѣв ђн звалитися. Як раз она мусѣла з хаты выйти и його подибати. Акурат — она: мусѣла она його в хату дѣстати...

— Най Господь боронить!

Знов мовчанка. Сим разом побожна... покѣрна, бояз-нею переповнена, мовчанка.

— Але чим она теперь похорон справить, дѣду? — спытала знайома вже жѣнка, — коли все що було в еѣ хатѣ, як кажутъ: за „чужим“ пѣшло? — Пан-отець даром не сховають!

— Продасть корѣвки! — одповѣв бѣлоголовый.

— На що коровку продавати, коли она й без грошей удасть! — обозвався один чоловѣк, що доси цѣлком мовчки заховувався.

— Та як уже без грошей?

— Та так. Одробить. Люде зкинутъся... пан-отець почекає... а приѣде весна — она одробить. Ёй не першина дитину ховати, не бѣйтеся!

Жѣнка окинула його недобрым поглядом...

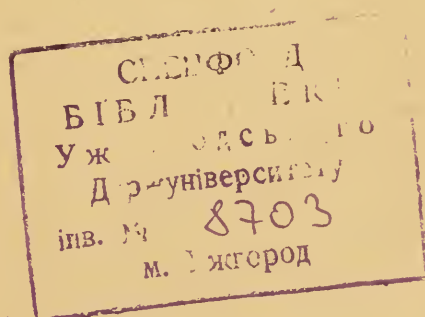
— Не добре угадали вы се, бадѣко, що так кажете! — одповѣла она. — Уже по тѣй дитинѣ Магдалена не стане по полях сапати! Уже коли була в неѣ сила й моц, то була,

— але по чотырнайцятѡй вже скѡнчилася. Дитиною жила и дихала она, а теперъ уже все скѡнчилось...

— Якось поховають покойне, не журѣться! — одказав чоловѣк из легким глумом. Хоч у неѣ хата по вмерцѣ як „вулий“ порожня, а дитину якось поховають...

Вѣтер зорвався з пустотѣ толоки диким рухом и заграв широкою струєю. Куды-бы не простягалась ровнина... гонив ѡн шаленым летом до неѣ и все одно розносив:

„За готар!“... „За готар!“...

Выдавництвом товариства вийшли слідуючі книжки:

- Ч. 1. Что то „Пресвіта“. — Василя Пачовського. 1— Кч
- Ч. 2. Чорт на весілля. Оповідання из життя Верховинців. — Лукача Демяна. 3— Кч
- Ч. 3. Выбор из поезій Стефана Руданського (веселі верши). 3— Кч
- Ч. 4—7. Історія Підкарпатської Руси, ч. I. — В. Пачовського. 12— Кч
- Ч. 8. Чим и як гнояти. — М. Творидла 2— Кч
- Ч. 9—10. Добродітель перевищує багатство — народня игра в 3 діях. — А. Духновича 5— Кч
- Ч. 11. Вертеп, різдвяна игра на три дії. — М. Підгорянки 4:50 Кч
- Ч. 12. „За готар“, оповідання из сільського життя. — Ольги Кобылянської 2— Кч
- Ч. 13. Чого нам вчитися од данських селян. — М. Творидла 3:50 Кч

Одділ музикальний:

1. Подкарпатські співанки для хору — п'ятий десяток — уложив О. Кізіма. 10— Кч
2. Гри и забави для дітей для ужитку в закорочках и школах. — уложив М. Рошаковський 7— Кч

Одділ літературно-науковий:

1. О письменном языкѣ Подкарпатских Русинов. — А. Волошина 6— Кч
2. Літературні стремління Подкарпатських Русинов. — Д-ра В. Бирчака.

Печатаються:

1. Поезії А. Духновича.
2. Історія Подкарпатських Русинов ч. II. — В. Пачовського.
3. Пошестий хвороти на Подк. Руси. — Д-ра Манацького.

Замовляти можна в канцелярії „Пресвіты“
Ужгород, Капітульна 10.

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 16 08 23 08 022 8